

**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS
Revija za človekove pravice
Slovenian journal of human rights
ISSN 1408-9653

Uvodnik
Barbara Brezigar

Article information:

To cite this document:

Brezigar, B. (2016). Uvodnik, Dignitas, št. 69/70, str. 5-12.

Permanent link to this document:

<https://doi.org/10.31601/dgnt/69/70-1>

Created on: 16. 06. 2019

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© Nova univerza, 2018

**NOVA
UNIVERZA**
FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

**NOVA
UNIVERZA**
EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

**NOVA
UNIVERZA**
FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Uvodnik

Barbara Brezigar

Spoštovane diplomantke in diplomanti, spoštovani profesorji in predstavniki fakultete, spoštovani gostje, v čast mi je, da danes stojim pred vami in zahvaljujem se dekanu prof. Avblju in kolegiju dekana, da so me na tako pomemben dan za fakulteto in njene študente povabili, da delim z vami svoje misli.

Povabilo me je razveselilo, ker mi je dalo občutek, da moj trud za demokratično slovensko državo in za naše skupno dobro ni ostal neopažen ter me po drugi strani navdala z odgovornostjo – kaj povedati ob tako pomembnem in tako slovesnem dogodku. Ko vendar sama pripadam generaciji, ki je doštudirala, ko Slovenija še ni bila samostojna in demokratična država in ni bilo posebnih slovesnosti ob podelitvi diplom.

Ob zavedanju, da sta vsaj dve generaciji, vključno z mojo, današnjim mladim ljudem zapustili ostanke nedemokratičnega razmišljanja, dolgove in moralno korupcijo, ko je bilo pravo instrumentalizirano za cilje ene in edine politične »elite«, kot ugotavlja profesor Uzelac, je bil razmislek o vsebini današnjega nagovora še težji.

Odločila sem se, da vam predstavim konkretni izkušnji iz mojega strokovnega in političnega življenja. Ljudje smo namreč bitja, ki živimo v določenem profesionalnem in družbenem okolju. Zdi se mi, da bi vam bili moji izkušnji lahko v oporo in pomoč, ko se boste soočali s svojimi družbenimi in profesionalnimi izzivi.

Najbrž vam primer Grubelič ne pomeni veliko. Gre za prvi primer poslovne goljufije velikih razsežnosti, ki je stekel v letu 1990. Takrat so se ustanovljale prve gospodarske družbe z znanimi lastniki. V tem primeru je šlo za podjetnika, ki je tik pred razpadom Jugoslavije reklamiral prodajo avtomobilov na leasing ter po celi

¹ Nagovor na slovesni podelitvi diplom 15. generaciji študentov Fakultete za državne in evropske študije, 22. januar 2016, Brdo pri Kranju.

takratni državi sprejemal naročila in denar za avtomobile. Tisoče ljudi je vplačalo za avtomobile, ki jih nikoli niso dobili. Storilčevi uslužbenci so z denarjem zapolnili vse sefe hotelov po bivši Jugoslaviji, kjer so od ljudi sprejemali vplačila. V medijih je bil ta podjetnik pompozno poimenovan kot prvi pravi kapitalist. V politično turbulentnem času, ko je neslavno razpadala nedemokratska država, se je v Ljubljani obetal shod izigranih vplačnikov avansov iz cele Jugoslavije in tedaj sem bila določena, da kot državna tožilka na ljubljanskem tožilstvu še pred podajo kazenske ovadbe usmerjam policijo, ki primer preiskuje. V času predkazenskega postopka je osumljenec odšel iz države, za njim je bila nato razpisana mednarodna tiralica in februarja 1991 je bil aretiran na letališču v švicarskem Luganu. Trajalo je do novembra tega leta, ko se je Slovenija že osamosvojila, ni pa bila še mednarodno priznana, da je bilo v Švici dokončno odločeno, da se osumljenec izroči Jugoslaviji, preko katere je bila zahtevana njegova izročitev. Ker smo vsi pristojni organi v Sloveniji sodelovali s švicarskimi organi, je bila izročitev Jugoslaviji izpeljana tako, da so osumljenca fizično izročili slovenskim policistom na avstrijsko - slovenski meji. Jeseni 1992 sem zoper obdolženca po opravljeni sodni preiskavi vložila obtožnico zaradi goljufije na račun skoraj 5000 oškodovancev za znesek 30 milijonov nemških mark. Sojenje se je začelo oktobra in zaključilo 31. 12. 1992 z oprostilno sodbo. Zoper oprostilno sodbo sem vložila pritožbo in predlagala, da pritožbeno sodišče pritožbi ugodi, oprostilno sodbo razveljavi ter zadevo vrne v novo sojenje pred popolnoma spremenjeni senat. Pritožbeno sodišče je moji pritožbi v celoti ugodilo in marca 1994 se je začelo novo sojenje. V začetku novembra 1995 je bil obdolženec spoznan za krivega in obsojen na sedem let zapora. Takšna sodba je prestala vse nadaljnje preizkuse.

Tole je bil grob opis primera, ki je doživel za tiste čase nenavadno veliko medijsko pozornost, vsi mediji pa niso bili naklonjeni obtožbi. Pravosodje se je takrat prvič soočilo z novo obliko kriminala. Leasing takrat ni bil dobro poznan, izvršitev kaznivega dejanja preko gospodarske družbe je bila popolna novost. Navajeni smo bili na klasične goljufije, pri katerih je storilec oškodovanca ogoljufal v neposrednem stiku z njim. Tožilec se v tistih časih praviloma ni vpletal v delo policije in tu smo to tradicijo prelomili, saj sem ves tek predkazenskega postopka aktivno sodelovala s policijo in skupaj z njimi pregledovala dokumentacijo in jim da-

jala usmeritve. Prekopati se je bilo potrebno skozi neverjetno neurejeno dokumentacijo treh gospodarskih družb in z vpogledom v vsak papir prečistiti seznam oškodovancev in vplačane avanse. Ko je bil seznam prečiščen, je prišla na vrsto odločitev, ali naj oškodovance tudi zaslišimo. Odločila sem se, da oškodovancev ne zaslišujemo, saj bi zasliševanje pet tisoč ljudi povzročilo ogromne stroške in velik časovni zastoj. Zavedala sem se, da je takšna odločitev tvegana in neobičajna. Obenem sem vedela, da bi odločitev, da se oškodovance zasliši, povzročila, da postopek nikoli ne bi bil pripeljan do konca.

Šlo je torej za veliko odgovornost, ob velikih pritiskih ter napadnih obrambe in medijski izpostavljenosti. Soočala sem se z javnimi očitki, da so osumljenčeve gospodarske družbe, preko katerih je izpeljal goljufijo, propadle zaradi z moje strani iniciranega postopka zoper osumljenca. Šlo je za usodne odločitve, ki so morale biti prave, sicer bi sledil popoln neuspeh.

Ob trdem delu in poglobitvi v zadevo sem primer vzela za izziv. Potreben je bil pogum in zdrava pamet. Takrat za svoja stališča nisem imela prav veliko podpore niti v lastnih vrstah. Eden od profesorjev fakultete, na kateri sem pred tem tudi sama diplomirala, pa je robantil, da moji očitki ne držijo in da ne gre za goljufijo. Po drugi strani pa je bilo sodelovanje s kriminalisti, s katerimi sem zadevo v predkazenskem postopku preiskovala, zelo dobro. Ko sem na Silvestrovo 1992 v veliki porotni dvorani sodne palače v Ljubljani stoje poslušala izrek oprostilne sodbe, se je v moji notranjosti lomilo. Še danes se spominjam svoje pretresenosti in spraševanja – kaj sem spregledala, kaj sem storila narobe, kako je tak rezultat mogoč? Ustna obrazložitev oprostilne sodbe ni dala odgovorov na ta vprašanja. Tudi pisna sodba me ni prepričala. In takrat sem si – kljub oprostilni sodbi – oddahnila. Nisem ga strokovno polomila. Še vedno sem bila prepričana, da imam prav, da obtožba v resnici stoji in da je odločitev sodišča prve stopnje napačna. In na koncu, po več letih se je izkazalo, da sem ravnala prav. Z zelo jasno odločitvijo višjega sodišča, ki je v celoti pritrdilo moji obtožbi, se je morda še bolj potrdilo, da so bile moje odločitve pravilne.

To izkušnjo sem delila z vami, ker sem prepričana, da boste kot odgovorni mladi ljudje stali pred zahtevnimi odločitvami in kdaj tudi dvomili v pravilnost svojih odločitev. Zato se zavedajte, da je ob sprejemanju odločitev potrebna profesionalnost, pa

tudi širina duha in zdrava pamet. Ko orješ ledino, vedno naletiš na odpore mediokritet. In zavedajte se, da kogar hočejo bogovi pogubiti, mu vzamejo pamet. Ob tem primeru sem se bolj kot kdaj zavedla, kako pomembno je logično razmišljanje, občutek za prav in profesionalnost, ki mi je dal notranjo trdnost, tako zelo nujno pri odločitvah, ki izzovejo hude pritiske in reakcije.

Kot pravnica se ves čas zavedam, da smo od rimskega prava naprej izgrajevali pravni red in da je to naša osnova. Ne morem se strinjati s tem, kako v zadnjih desetletjih rušimo pravni red, ki se je izgrajeval tisočletja. Ne more držati, da goljufija ni goljufija, ker je kompleksno in sofisticirano izpeljana in dokazovanje zahteva intenzivnejšo uporabo sivih celic. Ne morem se strinjati s tem, kar se v tej družbi počne s pretiranim normiranjem in spreminjanjem zakonodaje do neprepoznavnosti, ki lahko pelje le v anomijo. Ne morem se strinjati, da je potrebno - zaradi nesposobnosti intelektualnega napora konkretno situacijo subsumirati pod splošno pravno normo, kar je temelj pravnega sklepanja - spreminjati zakon in nadaljevati kardelijanski princip sprejemanja in pisanja zakonov. Ko je zakon na tej osnovi prvič spremenjen, je odprta Pandorina skrinjica, sledijo spremembe za spremembo, ko se zaradi vsake malo drugačne situacije zakon spreminja in dopolnjuje. Predpisi so nejasni, en predpis izključuje drugega, nastajajo pravne praznine. Opisan primer iz moje poklicne kariere je pokazal, da zaradi novega načina izvrševanja kaznivega dejanja ni bila potrebna nobena sprememba zakona, nujen je bil le malo večji mentalni napor za sprejem odločitve.

Moja druga izkušnja sega na politično področje - na moj poskus vstopa v politiko s kandidaturo za predsednico slovenske države v letu 2002. Rekli boste - le kaj naj državna tožilka počne v politiki; to vendar ne gre; mešanje pravosodja in politike vpliva na neodvisnost odločanja v pravosodju... Sama mislim, da temu ni tako. Zakonodaja izrecno omogoča sodniku in državnemu tožilcu kandidaturo za predsednika države, poslanca, varuha človekovih pravic, ministra, funkcija sodnika oziroma tožilca pa jima miruje, če sta na navedene položaje izvoljena oziroma imenovana in tako ne gre za opravljanje politične in pravosodne funkcije sočasno. Vsak sodnik in tožilec bi moral biti človek z integriteto in profesionalcem v pravem pomenu besede. Na tako osebo pa pri njenem profesionalnem odločanju ne morejo vplivati morebitne politične ali drugačne preference. Dodatna garancija temu je prav javno

izpričana odločitev za določeno kandidaturo, kar predstavlja potrebno transparentnost. In nazadnje, kaj pa je politika? Politika je preprosto odločanje o tem, kako bomo v tej državi skupaj živeli. K temu smo poklicani prav vsi. Po mojem bi morali v politiki sodelovati ljudje, ki so se na svojem poklicnem področju že izkazali in vedo, kaj je življenje v realnosti, ko se zahtevajo konkretni rezultati in ne mlatenje prazne slame – poklicani so vsi od inženirjev s praktičnim znanjem do dolgoletnih in izkušenih tožilcev.

V tekmo sem vstopila celo leto pred volitvami kot neodvisna kandidatka in na povabilo uglednih slovenskih intelektualcev, med katerimi so bili priznani slovenski umetniki, uspešni inženirji, ugledni pravniki in profesorji. Podprli sta me tudi dve politični stranki – SDS in NSi. K sodelovanju in podpori smo povabili vse politične stranke. To je bil projekt, fizično in psihično zahteven, na katerega sem še danes ponosna. Kot človeku mi je dal dodatno širino. Zavedala sem se, da finančno niti približno ne bom segla do kolen drugim kandidatom. Povsem jasno mi je bilo, da ne bom imela podpore v medijih. Vse to sem sprejela kot dejstvo. Prve meritve podpore kandidatom so pokazale, da imam dve odstotno podporo. Potovala sem po Sloveniji in se predstavljala ljudem – včasih le nekaj desetim, včasih jih je bilo tudi nekaj sto. Ta izziv sem sprejela, ker sem bila prepričana, da je politika stvar nas vseh in da je vse premalo ljudi, ki so v politiko vstopili zaradi našega skupnega interesa in ne zaradi ozkih parcialnih interesov. Moje stališče je bilo, da je funkcija predsednika države tista, na kateri bi lahko opozarjala, da so predsodki slaba stvar, da je pomembna samopodoba ljudi in naroda, da je ponos dober, napuh pa slab, da si moramo končno že odgovoriti, kaj hočemo s svojo državo! Uradni slogan moje kampanje je bil: Skupaj zmoremo več. Pa ni bil samo slogan, to je bila vsebina kampanje. Celo leto so lahko ljudje v osebni kontaktu z menoj ocenjevali mojo iskrenost in moje sposobnosti. V tekmo sem vstopila zavedajoč se, da smo v letu 1990 zamudili priložnost dobiti predsednika, ki bi ljudi opozarjal na moralno izprijenost bivšega režima, ko se je govorilo eno, mislilo pa drugo. Predsednika, ki bi pomagal vzpostaviti vsebinsko demokracijo, načrtno vzgajal k skupinski zavesti in smiselnosti obstoja, opozarjal na nedopustnost ideološke in človeške surovosti, postavljaj ogleдалo vsem, ki jahajo na valu notranjega razkola. Predsednika, ki bi dal funkciji pridih dostojanstva in plemenitosti. Predsednika, ki bi opazil, da je med nami veliko odličnih posa-

meznikov, ki smo jim pustili, da umolknejo. Predsednika, ki mu niso tuji spoštovanje, meščanske vrednote, moralni etos in demokratični standardi. Predsednika, ki bi, enako kot Havel v svojem prvem nagovoru naciji, predstavil recept za zdravljenje moralne izprijenosti in za ponovno vzpostavitev zdrave demokracije. Vse to je aktualno še danes.

Moj volilni štab je dihal kot eno. V nasprotju s tistim, kar se je morda prikazovalo v javnosti, so bili člani mojega štaba predvsem ljudje s srcem in dušo, s širino in strpnostjo in ne tisti, ki bi sve-tovali PR prijeme. To so bili moja družina, moji prijatelji in ljudje, ki so med kampanjo zaradi naše skupne želje po uspešni državi postali moji prijatelji. Podpora obeh strank pa je bila nadvse pomembna zaradi njihove infrastrukture po državi, saj brez nje ne bi imela dostopa do tako velikega števila ljudi.

V času uradne volilne kampanje, ko je bilo zaradi televizijskih soočenj mogoče doseči veliko število ljudi, se je podpora moji kandidaturi vztrajno višala. Med sedmimi kandidati sem se s takratnim predsednikom vlade pomerila v drugem krogu. V drugem krogu je zmagal moj protikandidat, sama pa sem zbrala slabi 44 odstotkov glasov. Menim, da je bil rezultat ob velikem javnem favoriziranju protikandidata izjemen in pomenljiv – ljudi se z iskrenostjo in argumenti ter željo po delovanju v skupno dobro da prepričati!

Opisala sem vam dva pomembna dogodka v mojem življenju, pravzaprav dva neuspeha, no prvi se je po prvem neuspeh vendarle spremenil v zgodbo z uspešnim koncem. Pa ju niti tedaj nisem doživljala tako, niti ju danes ne štejem med dogodke, ki bi mi vzbudili neprijetne spomine. Nasprotno! Jaz in vi, današnji diplomanti, smo v različnih življenjskih obdobjih – vi mladi na začetku poti gledate v prihodnost, sama pripadam generaciji, ki se počasi že ozira nazaj. In človek, ki kaj da nase, si želi, da pogled nazaj ne bi priklical rdečice sramu na obraz in povzročil slabe volje. In prav to sem vam želela zelo jasno sporočiti z opisom mojih izkušenj. V času resničnostnih predstav in drugačnega masovnega poneumljanja ljudi se mi zdi sporočilo o pomembnosti odgovornega ravnanja in prizadevanja storiti, kar je treba, tisto, ki naj ga mladim diplomantom, mladim intelektualcem, med katerimi so bodoči predsedniki, profesorji, ministri, sodniki, gospodarstveniki, znanstveniki in mnenjski voditelji, v dušo položi govornik ob tem slavnostnem trenutku. Iz srca vam želim, da bi s pogumom

in preudarno sprejemali izzive, da bi s človeško in profesionalno integriteto ter brez predsodkov, ki omejujejo duha, sprejemali odločitve, da iz vas nastane elita v žlahtnem pomenu te besede, ki bo izboljšala slabo samopodobo Slovencev in prekinila z negativno selekcijo, ki smo ji priča na vseh področjih našega javnega življenja. Verjamem, da to hočete. Verjamem, da to zmorete. Srečno!

